

Brecht v Praze

Stephen Parker během křtu českého překladu své knihy. Autor fotografie Oskar Helcel.

V první polovině listopadu 2019 se pod názvem *Bertolt Brecht: Protiklady jako metoda* uskutečnilo v Praze mezinárodní sympozium věnované Brechtovu divadelnímu odkazu. Třídenní sympozium organizovala Divadelní fakulta AMU ve spolupráci s platformou The S Word a Stanislavského výzkumným centrem na Univerzitě v Leedsu. Na tři desítky přednášejících teatrologů, historiků kultury i praktických divadelníků z Evropy a Ameriky se na něm věnovaly především Brechtovu vlivu na herectví, režii, myšlení o divadle či možnostem, jak tvůrčím způsobem využít jeho scénickou praxi v dnešní divadelní pedagogice.

Mezinárodní setkání bylo rozděleno do několika tematických linií. Díky zaměření zahraničních spoluorganizátorů akce, Stanislavského výzkumného centra a platformy The S Word byl nejobsáhleji zastoupen vztah divadelních reformátorů Konstantina S. Stanislavského a B. Brechta i jejich odkaz v současném divadle. Například Marc Silberman, jeden z čelních anglosaských teoretiků Brechtovy tvorby a editor jeho textů, se věnoval posmrtně vydaným statím německého režiséra, v nichž si všimal, jak Brecht po druhé světové válce reagoval na tehdy populární Stanislavského přístupy k herecké výchově. Z praktického hlediska

nahlédl hereckou pedagogiku obou divadelních reformátorů Kristopher Imrigotta z americké University of Puget Sound, když na konkrétních příkladech inscenací her Bertolta Brechta referoval o zkušenostech využívání tzv. Stanislavského metody a prostředků epického divadla v současném americkém divadle.

Sympozium dále nabídlo klasické konferenční příspěvky, několik panelových diskusí i praktické workshopy. Speciální místo v programu, i co do zájmu návštěvníků akce, měly přednášky a prezentace pozvaných hostů. Například Stephen Parker se zaměřil na satirický rys v tvorbě německého dramatika a režiséra. V příspěvku nazvaném *Brecht satirik* sledoval satirické momenty v jeho tvorbě od počátků během 1. světové války až do autorovy smrti. Podle Parkera lze satiru v Brechtově tvorbě nalézt ve třech podobách. V satirických dílech (od poezie, přes prózu až po drama), v nichž tepal zejména měšťáckou společnost a její morálku. Dále ve způsobu inscenování, kdy hojně využíval ironie a parodie. Významnou část své přednášky pak na příkladu hlavního hrdiny stejnojmenné divadelní hry *Baal* Parker věnoval třetímu, obecnějšímu způsobu Brechtovy satiry. Podle amerického vědce je *Baal* nejlepším příkladem moderní satirické

hry a současně základním kritickým prototypem Brechtovy dramatiky – muže s velkou chutí k životu, který bez skrupulí využívá všech možností stávajícího světa. Tento typ je charakteristický pro Brechtovu tvorbu až po dramatikovu poslední hru *Život Galileiho*; a všechny Brechtovy mužské postavy se k němu podle Parkera dialogicky vztahují.

Přednáška německého režiséra spojeného s berlínským divadlem Schaubühne Thomase Ostermeiera byla komentovanou prezentací dokumentárního filmu *Mapování demokracie* z roku 2017 (režie, kamera, střih: Andreas Nickl a Matthias Schellenberg). Dokument zaznamenával reakce diváků na jednu scénu z Ostermeierova *Nepřítele lidu* z roku 2012, s nímž berlínský soubor hostoval v různých zemích světa. Ve vrcholné scéně Ibsenova dramatu, kdy doktor Stockmann přichází na radnici, aby shromážděné občany informoval, že voda v místních lázních, na jejichž provozu chce místní komunita vydělávat, je zamořená, zrušil německý režisér divadelní iluzi a vyzval diváky k debatě nad Stockmanovým postupem. Diskuse se vedly nejen o samotné inscenaci a radikalitě, s jakou Ostermeier Stockmanna vykreslil, ale často přecházely k debatám o politické a společenské situaci v příslušné zemi. Bylo velmi zajímavé, jakou názorovou otevřenost a bezprostřednost dokáže divadelní představení vyvolat. Čeští diváci se o tom

mohli ostatně přesvědčit sami v roce 2015, kdy inscenace hostovala na mezinárodním festivalu Divadlo v Plzni.

Vystoupení Jana Císaře tvořily vstupní poznámky k chystané studii o osudech recepce Bertolta Brechta a K. S. Stanislavského v českém divadle. Císař stručně připomněl přítomnost děl a myšlenek obou tvůrců v české divadelní kultuře po 2. světové válce, respektive konstatoval, jak se české divadlo se Stanislavským a Brechtem míjelo. Brecht byl českými divadelníky chápán prizmatem jeho her, a proto byl často pojímán pouze jako ideolog. Výjimku podle Císaře představovali režiséři Jan Grossman a Peter Scherhauser, kteří se inspirovali Brechtovou scénickou praxí a jeho teorií, jež tvůrčím způsobem přetavili do své tvorby.

Pražské brechtovské sympozium otevřelo slavnostní uvedení českého překladu knihy Stephena Parkera *Bertolt Brecht*. Obsáhla monografie, kterou v překladu Ladislava Koppa vydalo Nakladatelství Akademie múzických umění, se věnuje životním i uměleckým osudům německého tvůrce a Parker v ní vychází jednak z existující brechtovské literatury, jednak také z dosud nevydaných archiválií. Obsáhlou recenzi naleznete v jednom z příštích čísel časopisu *ArteActa*.

Autor fotografie Oskar Helcel.

Thomas Ostermeier diskutuje v Divadle DISK. Autor fotografie Oskar Helcel.